

Petőfi szigorú tekintete 1958

Akkoriban nyáron nyár volt, télen tél. Akkor még voltak igazi telek. Zuhogott a hó, viharos szelek tekergették lila füleim. A hátitáska szíjáról nyakamba olvadt a hó. Hatéves múltam, első osztályos. Dél volt, a tanítás vége. A tanteremben lévő vaskályha melege még dorombolt hónom alatt a hazafelé vezető úton is, ami kilométeres sétát jelentett mindig azonos útvonalon.

Ady utca – Marx Károly utca – a sorompó kikerülésével (Ne menj arra – mondta anyám –, az veszélyes!). A szovjet hősi emlékmű melletti kis parknál, a vasúti síneken keresztül.

(Jól nézz körül – először balra, utána jobbra –, nehogy jöjjön a vonat (– haza) – Vöröshadsereg útja 53/A.)

Egy kitérőt még nem említettem: az Ady és Marx Károly utca sarkán lévő pékséget. A tanítás befejeztével itt váltottam fel nővéremet a sorban állásban. Hat évvel volt idősebb nálam, ugyanabba az iskolába járt – aznap délutános volt.

– Szevasz. Mi újság? – kérdezte.

– Semmi. Ja, de. Egy ötös olvasásból.

– Az jó. Na, állj be a sorba, egy óra körül lesz kenyér. Addig kibírod. S aztán siess haza! Anyuka mos. – Felvette táskáját, a túloldalról még integetett, majd eltűnt az iskola irányában.

Álltam a sorban, ismételtettem a „kezitcsokolom”-okat az ismerősöknek. (Aztán köszönj mindenkinek, mert kifozlak! Anyuka mos! – villant át agyamon.)

Borzasztóan utáltam a nagymosást: a gőzt, a FLÓRA-szappan szagát, a hatalmas mosófazekakat. Anyám, mint egy karmester, óriás fakanállal kezében száguldozott a fürdőkád, a mosóteknő és a fazekak között: csavart, kevert, áztatott-úztatott, dörzsölt, és közben dudorászott.

Lehet, hogy szeretett mosni?

De jó lenne, ha megkérdezhetném!

(1921–1975)

Álltam a sorban, vagy húszan voltak előttem. Szerencsém volt. Pont odaláttam a PERLIK Papír-és Játékbolt kirkatára, ahonnan varázslatos színes papírok mosolyogtak rám. Szerettem a színes papírokat. Karácsony-hangulatuk volt. Ábrándoztam, közben csoszogtam előre, megjött a kenyér. Kesztyűmből elővettem a három forintot. Egész felmelegedett. (A pénzre vigyázz, nehogy elveszítsd!)

Szakadt a hó. A kenyeret bedugtam a kabátom alá.

Elég nagy volt a kabát. A nővérem „nőtte ki – nekem”. A kenyér még forró volt, kellemesen melegített. S így legalább nem estem kísértésbe.

(Hányszor mondjam még kisfiam: ne csipegess a csücskébe!) A sorompót épp leengedték, így volt időm csúszkálni a jégen a templom előtt. El sem estem. Ez megnyugtató. (Aztán vigyázz ám a ruhádra!)

Fütyülni kezdtem a „Csütörtökön virradóra, megy a lányka a folyóra” kezdetű dalt. Befordultam a szovjet hősi emlékműnél. Az állomáshoz értem. Szótagolva olvastam hangosan a feliratot: PEST-SZENT-IM-RE.

A vonat már elment. Egy eldobott gyufásdobozt rugdostam.

(Vigyázz a cipődre, ne rugdalj minden vackot!)

Lenéztem a földre, a hóba, és jaj nekem, a szívem erősebben kezdett kalapálni: ott zöldellt egy tízforintos!

A hátamról szakadt a verejték.

Mit csináljak? Fölvegyem? Enyém lehet?

Eszembe jutottak Perlikék színes papírjai. Tíz forintért mennyit vehetnék. De hát ezt valaki elvesztette!

(A becsület mindenekelőtt, kisfiam!)

– És ha meglátnának, ez olyan lenne, mintha lopnék!

Petőfi szigorú tekintettel figyelt a földről. Megborzongtam, otthagytam és hazamentem.

Beléptem a házba. Anyám száguldozott a mosófazekak között.

– Na, mi bajod van? Remegsz. Csak nem egyest kapnál? – kérdezte kezében a fakanállal.

– Nem. Találtam tíz forintot.

– Hol van?

– Az állomás előtt a hóban. Nem mertem fölvenni.

– Hát te nem vagy normális! Azonnal menj vissza, hát-ha ott van még. Ilyen hülyét még nem láttam! Na lódulj!

Inamszakadtából rohantam vissza az állomáshoz. A pénz ott hevert érintetlenül. Körülnéztem, messziről két ember közeledett. A tizest belegyúrtam egy hógolyóba és futtában átbukdácsoltam a síneken.

– Ott volt még.

– Na, add ide! De hát ez csupa víz!

Anyám fogta a vasalót, két rongy között kivasalta a pénzt, félbehajtotta, és eltette a pénztárcájába.

– Na! Mossál kezét, és gyere ebédelni!

– Köszönöm, nem vagyok éhes – mondtam. Perlik bácsi kirkatára gondoltam, a becsületre, és – mindenekelőtt – a színes papírokra, Petőfi szigorú tekintetére!

S mint kint a hó, hullani kezdtek könnyeim.